אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מה לבעל מום שכן מומו ניכר תאמר ברובע ונרבע שאין מומו ניכר הואיל ואין מומו ניכר יהא כשר לגבי מזבח ת"ל מן הבהמה להוציא רובע ונרבע. מן הבקר להוציא את הנעבד, והלא דין הוא ומה אתנן ומחיר שציפויין מותרין, הן אסורין, נעבד שציפויו אסור אינו דין שהוא אסור או חילוף ומה אתנן ומחיר שהן אסורין ציפוייהן מותרין נעבד שמותר אינו דין שיהא ציפויו מותר א"כ ביטלת לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך אני אקיימנו לא תחמוד כסף וזהב בדבר שאינו רוח חיים אבל בדבר שיש בו רוח חיים הואיל והן מותר יכול יהא ציפוי מותר ת"ל מן הבקר להוציא את הנעבד מתקיף לה רב חנניא טעמא דמעטי' קרא הא לא מעטי' קרא ציפוי מותר והכתיב ואבדתם את שמם כל העשוי לשמם? ההוא לכנות להם שם הוא דאתא לבית גליא קרינן אותו בית (כריא) פני המולך פני כלב עין כל עין קוץ ואיפוך אנא מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הבקר להוציא רובע ונרבע התם מעניינא דקרא כתיב גבי בהמה ואיש כי יתן שכבתו בבהמה מות יומת גבי בקר כתיב וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב מן הצאן להוציא את המוקצה מן הצאן להוציא את הנוגח אר"ש אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע לפי שיש ברובע מה שאין כן בנוגח יש ברובע שהרובע עושה אונס כרצון מה שאין כן בנוגח יש בנוגח שהנוגח משלם את הכופר מה שאין כן ברובע הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא הרובע והנרבע (וכולם) הם כקדשים שקדם מום עובר להקדשן וצריכין מום קבוע לפדות עליהן שנאמר כי משחתם בהם מום בם מאי תלמודא חסורי מיחסרא והכי קתני מנין שהן אסורין ת"ל כי משחתם בהם מום בם ותנא דבי ר' ישמעאל כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים דבר ערוה דכתיב כי השחית כל בשר וגו' עבודת כוכבים דכתיב פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל כל שהמום פוסל (בהן) דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בהן ותנא דבי ר' ישמעאל מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן מאי דריש בהו? מיבעי ליה פרט לחולה זקן ומזוהם ות"ק דאפקינהו להני קראי לרובע ונרבע, חולה זקן ומזוהם מנא ליה? נפקא ליה מן הצאן מן הכבשים ומן העזים ולתנא דבי ר' ישמעאל אורחיה דקרא לאישתעויי הכי: איזהו מוקצה לעבודת כוכבים (וכו'): אמר ר"ל אין אסור אלא מוקצה לשבע שנים שנאמר ויהי בלילה ההוא ויאמר [לו ה'] קח את פר השור אשר לאביך ופר השני שבע שנים והתם מוקצה בלחוד הוה, נעבד נמי הוה! א"ר אחא בר יעקב מוקצה לעבוד ולא עבדוהו, רבא אמר לעולם עבדוהו וחידוש הוא כדר' אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא שמנה דברים התירו באותו לילה חוץ ולילה וזרות וכלי

א) גי' צ"ק הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והמחיר והכלאים והטריפה הרי הם קדשים וכו' וכ"ה בילקוט פרשה ויקרא ב) צ"ל או מן

תוספות

אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא כו' · ובת"כ קא אמר לה ר"ע להאי פירכא מה לבעל מום שכן *מומו נגלה והיינו דקאמר הכא שכן מומו ניכר אתנן ומחיר יוכיח דאין מומו ניכר ואסורין למזבח שליפויין מותרין · וה"ה דהוה מצי למעבד ק"ו כדאיתא פרק כל הצלמים (ע"ז מו:) ומה אתנן ומחיר שמותרים בתלוש להדיוט אסורים בבעלי חיים לגבוה נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה והשתא לא שייך למימר או חילוף כדאמר הכא ובפרק כל הצלמים (נז"ש) *לא עבד כי האי ק"ו לאסור אבני הר למזבח דאמר התם ומה אתנן דמותר בתלוש להדיוט אסור במחובר לגבוה נעבד כו' או חילוף ומה אתנן ומחיר שהם אסורין וליפוייהם מותרים והוה מצי למעבד האי ק"ו התם להתיר ליפוי הר אפי' למזבח: **או** חילוף כו' · וא"ת אמאי לא קאמר כל היכא דאיכא למיעבד לקולא ולחומרא עבדינן לחומרא והכי אמר פרק כל הצלמים (ע"ז מו:) וי"ל דגבי בעלי חיים אית לן למיעבד טפי לקולא דאין לנו לאסור בעלי חיים כיון דמצי למעבד ק"ו לקולא: **נעבד** שהוא מותר אינו דין שיהא ליפויו מותר · ובפ' השוחט (חולין מ:) אמר התם דתקרובת דנעבד דבעלי חיים אסור דאמר הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דתקרובתו אסור אלמא דמחמירין טפי בתקרובת דבעלי חיים מליפוי וגבי הר אמר איפכא דליפוי דהר קאמר התם פר' כל הצלמי' (ע"ז מה:) דאסור ותקרובתו מותר כדאמר פרק השוחט (חולין מ:) הא דאמר להר פי' אם שחט לשם הר תקרובתו מותר וי"ל דהא דאמר התם דליפוי דהר דאסור היינו הליפוי שהיה עליו בשעת השתחואה וכי ה"נ ליפוי דבעלי חיים נמי אסור והא דקאמר הכא מותר היינו בליפוי הבאה לאחר השתחואה אי נמי לפי המסקנא דאמר הכא דליפוי דנעבד אסור ליתא: **תלמוד** לומר מן הבקר להוציא הנעבד · פירש רש"י לאסור לגבוה וכיון דאסור לגבוה ליפויו אסור אף להדיוט דקרינא ביה כסף וזהב עליהם לשון רש"י והדין עמו דפי' כן דאין לומר דלפי האי מיעוטא נמי דליפוי מותר להדיוט ולא תחמוד כסף וזהב עליהם מוקמינן ליה בשאין בו רוח חיים אבל בבעלי חיים מותר לגבוה דמדקפריך בסמוך טעמא דמעטיה קרא משמע דפשיטא ליה דאחר דמעטיה קרא כל ליפוי דנעבד אסור בבעלי חיים וכן משמע הסוגיא: **והאי** תנא מייתי לה מהכא דתניא כו' · תימה דהכא משמע דר"ש לית ליה האי דרשא דכי משחתם דהא מפיק ליה לעיל מקרא אחרינא מדאמר אם נאמר נוגח למה נאמר רובע משמע דדריש ליה ממן הבקר ובפרק אין מעמידין (ע"ז כג:) קאמר ר"ש לענין רביעה דפסולה דכתיב כי משחתם בהם מום בם אלמא משמע דדריש ליה ממשחתם וי"ל דהא דקאמר לר"ש לעיל אם נאמר נוגח לדבריו דת"ק קא א"ל דמפיק ליה מן הבקר וליה לא סבירא ליה דדריש ליה מכי משחתם: **כל** שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בו · צריך עיון מאי קאמר הא דרשינן שפיר רובע ונרבע מכי משחתם:

רש"י

ליפויין: אם ציפה עליו שום דבר לאחר שנתנו לה מותר הליפוי לבא לבית לעשות ריקועין למזבח דהתורה לא אסרה אלא גופו שניתן ולא ליפוייהן: **נעבד שליפוייהן אסור** · דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם וגו': **נעבד שעצמו עבודת כוכבים אינו דין שיהא הוא אסור לגבוה** · נהי דלהדיוט לא מיתסר דאין בעלי חיים אסורין כדאמרן טעמא לקמן אבל לגבוה מיהא אסור הואיל וליפויין אסור אפי' בהנאה להדיוט וקרא למה לי: **או חילוף** · אי לא כתיב קרא איכא לחלופי דינא: **נעבד שהוא מותר** · דלא אשכחן דאסור (ג) [הכי] וקאמר א"כ ביטלת לא תחמוד כו' · הלכך ליכא למימר או חילוף הואיל ומדינא אתיא דאסור נעבד לגבוה לא צריך קרא *וקאמר אני אקיימנו כו' · הלכך איכא למימר או חילוף והואיל והוא מותר אפילו לגבוה ליפויין מותר: **ת"ל מן הבקר ולא כל הבקר להוציא את הנעבד** · לאסור לגבוה וכיון דאסור לגבוה ליפויין אסור אף להדיוט דקרינא ביה לא תחמוד וגו': **בית גליא** · א) לשון גובה (ל"א) בית כלייא כמו כלות כליון; ל"א בית כריא = בית הכסא לשון כרו שוחה (ירמיה יח): **מעניינא דקרא** · דאשכחן דברובע נסיב קרא בהמה ובדבר עבודת כוכבים נסיב לשון בקר: **מוקצה** · שהקצוהו לצורך תקרובת עבודת כוכבים: **את הנוגח** · שהמית את האדם בעד אחד דלא מיסתקיל: **אם נאמר רובע** · דאסור להקרבה והלא שניהם שוין דאם היו ב' עדים בדבר שניהם נסקלין: **נוגח לא עשה בו אונס כרצון** · לענין סקילה דתנן (ב"ק דף מ:) שור האיצטדין אינו חייב סקילה שנאמר שור כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים: **משלם עליו את הכופר** · אע"פ שהשור נסקל: **והאי תנא מייתי מהכא** · דרובע ונרבע אסורין לגבוה: שרוע וקלוט ל"ג: **שהן אסורין** · להקרבה (ד): ג) רובע ונרבע = דבר ערוה, מוקצה ונעבד = דבר עבודת כוכבים: **מזוהם** · שמוליא זיעה ומסריח: **מן הכבשים וגו'** · קרא אחרינא אם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים לעולה: **לשבע שנים** · שהוקצה עד ז' שנים ובסוף ז' שנים יקריבוהו לעבודת כוכבים דהכי ג) הוי מוקצה: **ופר (בן) שבע שנים** · שפיטמוהו שבע שנים אלמא הכי אורחייהו למעבד: **נעבד נמי הוה** · לא ידענא מהיכן נפקא: ל"א אין איסור מוקצה אלא ז' שנים ומז' שנים ואילך לא הוי מוקצה דתו לא מקרבי ליה דכתיב ופר שני שבע שנים אלמא דמשום דחלפין עליה ז' שנים איסתרי: **לעולם עבדוהו** · אלא מהוא לא גמרי מידי דחידוש הוא: **חוץ** · שחוטי חוץ: **ובלילה הקריב** · דהכי כתיב ויעש לילה:

*) וקאמר אני אקיימנו וכו' הד"א צ"ק

רבינו גרשום

אמר רב אשי איצטריך משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מה לבעל מום שכן מומו ניכר לכל העולם תאמר כו': [ומה אתנן ומחיר שציפויו מותרין' אם ציפה עליהן תקרה של כסף ושל זהב מותר ציפויין והן עצמן אסורין: נעבד שציפויו אסור · לא תחמוד כסף וזהב עליהן וגו': אינו דין שהוא אסור למזבח או חילוף · כלומר אני אומר חילוף הדבר להתיר ומה אתנן ומחיר שהן אסורין בפירוש מן התורה ציפויין מותר נעבד שהוא מותר למזבח שלא מצינו שאסור בפירוש מן התורה אינו דין שציפויו מותר: אמר לו בעל הדין ראשון אם כן לדבריך שאתה רוצה להתיר ציפוי הנעבד בישלת לא תחמוד כסף וזהב עליהן וגו': אמר לך אני אקיימנה בדבר שאין בו רוח חיים · כלומר נעבד שאין בו רוח חיים ציפויין אסור אבל נעבד דבר שיש בו רוח חיים כגון בהמה הואיל והוא מותר כדאמרן יהא ציפוי מותר להכי איצטריך מן הבקר להוציא את הנעבד' האי לישנא אחרינא איכא אשכחן כו' לא אמר לן רבי: אם אמר נוגח למה הצריך להוציא רובע · והלא שניהן במיתה וילמד זה מזה מפני שיש כו': שהרובע עשו אונס כרצון' שאילו רבע בהמה לאנסה חייבת מיתה כרצון מה שאין כן בנוגח כדתנן שור האיצטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח שור ולא שיגיחוהו: משלם את הכופר לאחר מיתה כדכתיב סקל יסקל השור וגו' אם כופר יושת עליו וגו' וזה שייך לעיל טעמא דמעטיה קרא מן הבקר להוציא את הנעבד הא לאו הכי ציפוי מותר: והא כתיב ואבדתם את שמם כל העשוי לשמם: האי ואבדתם את שמם לא אתא אלא לחייב: לכנות להם שם לגנאי כגון ע"ז שקרויה] בית גליא · כלומר גלוית ומפורסמת לכל: קורין אותה בית כליא' כלומר לכלות עיניהם: [גבי בהמה כתיב ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה הילכך מסתבר דבהמה אתי למעוטי נרבע ובקר למעוטי נעבד דכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור דהיינו בקר] (ע"כ שייך לעיל) הדין תנא מסמך להו מהכא לנרבע ומוקצה ונעבד כו': דתנו רבנן הנרבע והמוקצה כו' · אם הקדישן הרי הן כקדשים שקדם מום עובר להקדישן דכל הני לאו גבי מומין כתיבי וצריכי מום קבוע לפדות עליהן כדרך קדשים שקדם מום עובר להקדשן: ומנין שאסורים לגבי מזבח דכת' כי משחתם ואמר מר כו'

מן העזים · וי"ו דומן העזים הרי אלו ג' מיעוט: אורחיה דקרא לאישתעויי הכי · ולאו למדרש [illegible]

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ז מהל' [illegible] עוש"ע י"ד סימן קמו סעי' טו:

כג ב מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל"ח:

כד ג מיי' שם הל' ס:

כה ד מיי' פ"י מהל' נזקי ממון הל"ב:

כו ה מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל"ו:

כז ו מיי' שם פ"ב הל' ו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בית (כריא) תא"מ ונ"ב בית כליא: (ב) שם איזהו מוקצה המוקצה לעבודת כוכבים: (ג) רש"י ד"ה נעבד שהוא וכו' לאסור וקאמר א"כ וכו' לא צריך קרא וקאמר אני כו' וכו': (ד) ד"ה נוגח וכו' להקרבה ס"ד ואח"כ מ"ה דבר ערוה רובע ונרבע ואח"כ ד"ה מוקצה ונעבד ע"ז מוקצה ונעבד:

שיטה מקובצת

א) שמותר אינו דין שיהא ציפויו: ב) וזהב עליהם בדבר: ג) דהואיל והוא מותר: ד) הנעבד [illegible] ו) לבית גליא קרין אותו בית כריא פני המולך פני הכלב עין כל עין קוץ: ז) והכא מעניינא דקרא גבי בהמה כתיב ואיש: ח) לפי שיש ברובע מה שאין כן בנוגח מה שאין כן ברובע שהרובע עשה בו אונס: ט) הכופר [illegible] הוצרך לומר רובע: י) [illegible]

מדינא אתיא דאשר כו' לא צריך קרא הדר קאמר אני אקיימנו כו' כלומר אכתי אדה כי האי דינא נעבד שהוא [illegible]

הגהות הגר"א [א] גמ' והכתיב ואבדתם כו' [illegible] [ב] שם אורחיה דקרא כו' [illegible] [ג] רש"י ד"ה [illegible] וקאמר כו' קרא הס"ד וקאמר אני וכו' הס"ד:

גליון הש"ס בעין משפט א מיי' פ"ו מהל' עבודת כוכבים · שם לא מכר כלל ברמב"ם דין לכתות שם:

הערות צ"ק (א) לשון גובה [illegible]

* דברים כב:ט

הא דנכללו ג' צורות אלו במסורת הש"ס על כי התוס' [illegible]

* מאחר דקל עליה שם ע"ז לגבי גבוה

ויקרא א' ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר תמים יקריבנו

נושא איסור מוקצה לאמצה (מה שנקבע לתקרבת ע"ז)